

180

WYROK TRYBUNAŁU KONSTITUCYJNEGO

z dnia 27 stycznia 1999 r.

sygn. akt K. 1/98.

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Marek Safjan — przewodniczący

Jerzy Ciemniewski

Zdzisław Czeszejko-Sochacki

Teresa Dębowska-Romanowska — sprawozdawca

Stefan J. Jaworski

Wiesław Johann

Krzysztof Kolasiński

Biruta Lewaszkiwicz-Petrykowska

Andrzej Mączyński

Ferdynand Rymarz

Jadwiga Skórzewska-Łosiak

Janusz Trzciański

Marian Zdyb

protokolant: Joanna Szymczak

po rozpoznaniu w dniu 27 stycznia 1999 r. na rozprawie sprawy z połączonych wniosków Krajowej Rady Sądownictwa i Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pytania prawnego Sądu Rejonowego w Częstochowie, z udziałem umocowanych przedstawicieli uczestników postępowania: wnioskodawców, Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Prokuratora Generalnego oraz w obecności dopuszczonych do udziału przedstawicieli Naczelnej Rady Adwokackiej i Krajowej Rady Radców Prawnych

— wniosku Krajowej Rady Sądownictwa o stwierdzenie niezgodności art. 4b ust. 1 pkt 2 i ust 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. — Prawo o adwokaturze (Dz. U. Nr 16, poz. 124 ze zm.), art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. Nr 19, poz. 145 ze zm.), art. 30 ust. 2 ustawy z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 1994 r. Nr 13, poz. 48 ze zm.), art. 53 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.), art. 12a ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz. U. Nr 74, poz. 368 ze

zm.) w brzmieniu nadanym przez ustawę z dnia 22 maja 1997 r. o zmianie ustawy — Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 75, poz. 471), art. 59 § 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.), w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o zmianie ustawy — Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 124, poz. 782) — z art. 31, art. 32, art. 47, art. 60, art. 65, art. 178 ust. 1 w związku z art. 180 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 2 w związku z art. 1 Konwencji nr 111 Międzynarodowej Organizacji Pracy (Dz. U. z 1961 r. Nr 42, poz. 218), art. 26 Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167), art. 6 ust. 1 Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 169), art. 14, art. 18 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z uzup. i zm.),

— wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich, uzupełnionego na rozprawie, o stwierdzenie niezgodności art. 53, art. 59 § 2, art. 61 § 2 pkt 3, art. 115 § 3, art. 122¹ § 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25, Nr 77, poz. 355, Nr 91, poz. 421 i Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 34, poz. 163 i Nr 81, poz. 406, z 1996 r. Nr 77, poz. 367 oraz z 1997 r. Nr 75, poz. 471, Nr 98, poz. 604 i Nr 124, poz. 782), w tym art. 53 i art. 61 § 2 pkt 2 i 3 w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 r. o zmianie ustaw — Prawo o ustroju sądów powszechnych, Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz ustawy o prokuraturze (Dz. U. Nr 117, poz. 752), zaś art. 122¹ § 4 tejże ustawy — w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 28 sierpnia 1997 r. o zmianie ustawy — Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 124 poz. 782), art. 4b ust. 1 pkt 2, art. 4b ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. — Prawo o adwokaturze (Dz. U. Nr 16, poz. 124, Nr 25, poz. 187, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1986 r. Nr 42,

poz. 202, z 1990 r. Nr 36, poz. 206, z 1995 r. Nr 4, poz. 17, z 1996 r. Nr 77, poz. 367, z 1997 r. Nr 75, poz. 471) w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 22 maja 1997 r. o zmianie ustawy — Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 75, poz. 471), art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. Nr 19, poz. 145, z 1989 r. Nr 33, poz. 175, z 1996 r. Nr 106, poz. 496) w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 22 maja 1997 r. o zmianie ustawy — Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 75, poz. 471), art. 30 ust. 2 ustawy z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 1994 r. Nr 13, poz. 48, z 1995 r. Nr 34, poz. 163, z 1996 r. Nr 77, poz. 367) w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 22 maja 1997 r. o zmianie ustawy — Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 75, poz. 471), art. 12a ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz. U. Nr 74, poz. 368 i Nr 104, poz. 515) wprowadzony przez ustawę z dnia 22 maja 1997 r. o zmianie ustawy — Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 75, poz. 471), art. 12 ustawy z dnia 22 maja 1997 r. o zmianie ustawy — Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 75, poz. 471) w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 28 sierpnia 1997 r. o zmianie ustawy — Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 124, poz. 782), art. 15 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 1994 r. Nr 19, poz. 70 i Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 34, poz. 163, z 1996 r. Nr 77, poz. 367, z 1997 r. Nr 90, poz. 557, Nr 98, poz. 604, Nr 106, poz. 679, Nr 117, poz. 752 i 753, Nr 124, poz. 782 i Nr 141, poz. 944), art. 70 § 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. — Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. Nr 117, poz. 753) — z art. 2, art. 18, art. 31 ust. 3, art. 32, art. 47, art. 60, art. 65 ust. 1, art. 77 ust. 2, art. 178 ust. 1 oraz art. 180 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także z art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z uzup. i zm.), art. 17 ust. 1, art. 23 ust. 2, art. 25 lit. c) Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167),

— pytania prawnego Sądu Rejonowego w Częstochowie, VII Wydział Pracy, dotyczącego zgodności: art. 59 § 2 i art. 53 § 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 28 sierpnia 1997 r. (Dz. U. Nr 124, poz. 182) — z art. 31, art. 32, art. 47, art. 52, art. 60, art. 65, art. 180 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także z art. 1 Konwencji nr 111 dotyczącej dyskryminacji w zakresie zatrudnienia i wykonywania zawodu (ratyfikowanej 8 maja 1961 r. — Dz. U. Nr 42, poz. 218 i 219) z art. 12 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284) oraz z art. 6 ust. 1 Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 169),

orzeka:

I.

1. Art. 4b ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. — Prawo o adwokaturze (Dz. U. Nr 16, poz. 124 i Nr 25, poz. 187, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1986 r. Nr 42, poz. 202, z 1990 r. Nr 36, poz. 206, z 1995 r. Nr 4, poz. 17, z 1996 r. Nr 77, poz. 367, z 1997 r. Nr 28, poz. 153, Nr 75, poz. 471 i Nr 141 poz. 943 oraz z 1998 r. Nr 106, poz. 668) w zakresie, w jakim odnosi się do małżonka, krewnego i powinowatego adwokata, pełniących funkcje sędziowskie lub prokuratorskie, :

— art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. Nr 19, poz. 145, z 1989 r. Nr 33, poz. 175, z 1996 r. Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 75, poz. 471 i z 1998 r. Nr 106, poz. 668),

— art. 30 ust. 2 ustawy z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 1994 r. Nr 13, poz. 48, z 1995 r. Nr 34, poz. 163, z 1996 r. Nr 77, poz. 367 oraz z 1997 r. Nr 75, poz. 471, Nr 98, poz. 604, Nr 106, poz. 679 i Nr 124, poz. 782),

— art. 15 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 1994 r. Nr 19, poz. 70 i Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 34, poz. 163, z 1996 r. Nr 77, poz. 367, z 1997 r. Nr 90, poz. 557, Nr 98, poz. 604, Nr 106, poz. 679, Nr 117, poz. 752 i 753, Nr 124, poz. 782 i Nr 141, poz. 944 oraz z 1998 r. Nr 98, poz. 607, Nr 155, poz. 1016 i Nr 162, poz. 1123),

— art. 53, art. 61 § 2 pkt 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25, Nr 77, poz. 355, Nr 91, poz. 421 i Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 34, poz. 163 i Nr 81, poz. 406, z 1996 r. Nr 77, poz. 367, z 1997 r. Nr 75, poz. 471, Nr 98, poz. 604, Nr 106, poz. 679, Nr 117, poz. 751, 752 i 753, Nr 121, poz. 769, Nr 124, poz. 782 i Nr 133, poz. 882 oraz z 1998 r. Nr 98, poz. 607, Nr 160, poz. 1064 i Nr 162, poz. 1118 i 1125)

oraz art. 122¹ § 4 tejże ustawy w zakresie, w jakim nakazuje on stosowanie do referendarzy sądowych przepisu art. 53 tej ustawy,

— art. 12a ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz. U. z 1995 r. Nr 74, poz. 368, Nr 104, poz. 515 oraz z 1997 r. Nr 75, poz. 471, Nr 106 poz. 679, Nr 114, poz. 739 i Nr 144, poz. 971)

— są niezgodne z art. 47, art. 60 i art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, z 1995 r. Nr 36, poz. 175, 176 i 177 oraz z 1998 r. Nr 147, poz. 962) przez to, że ograniczają prawa do ochrony życia prywatnego i rodzinnego, do decydowania o swoim życiu osobistym, do dostępu do służby publicznej, a także wolność wyboru i wykonywania zawodu przez sędziów, prokuratorów, adwokatów i radców prawnych — w stopniu, który nie jest konieczny dla ochrony bezstronności sędziego.

2. Art. 59 § 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (powołanej wyżej), art. 12 ustawy z dnia 22 maja 1997 r. o zmianie ustawy — Prawo o adwokaturze, ustawy o rad-

cach prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 75, poz. 471) w brzmieniu nadanym przez art. 5 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o zmianie ustawy — Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 124, poz. 782)

— są niezgodne z art. 77 ust. 2 i art. 180 ust. 1 i 2 w związku z art. 178 ust. 1 Konstytucji w zakresie, w jakim przewidują możliwość rozwiązania stosunku służbowego sędziego z mocy prawa, zamykając mu drogę sądową do dochodzenia naruszonych praw.

3. Art. 70 § 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. — Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. Nr 117, poz. 753) w zakresie, w jakim odnosi się on do przepisów ustawy o ustroju sądów powszechnych, powołanych w pkt I. 1. oraz I. 2. wyroku

— jest niezgodny z art. 47, art. 60 i art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 77 ust. 2 i art. 180 ust. 1 i 2 w związku z art. 178 ust. 1 Konstytucji, a także art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (powołanej wyżej).

II.

Powołane w pkt I wyroku przepisy nie są niezgodne z:

- art. 2, art. 18, art. 32 i art 52 Konstytucji,
- art. 12, art. 14 i art. 18 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (powołanej wyżej),
- art. 2 w związku z art. 1 Konwencji (nr 111) dotyczącej dyskryminacji w zakresie zatrudnienia i wykonywania zawodu (Dz. U. z 1961 r. Nr 42, poz. 218),
- art. 6 ust. 1 Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 169),

— art. 17 ust. 1, art. 23 ust. 2, art. 25 lit c), art. 26 Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167).

Ponadto Trybunał Konstytucyjny

postanawia:

na podstawie art. 39 ust. 2 w związku z art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643), uznając wydanie orzeczenia za zbędne — umorzyć postępowanie w zakresie stwierdzenia zgodności art. 115 § 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (powołanej wyżej) z artykułami Konstytucji oraz umów międzynarodowych powołanymi w wyroku.

Marek Safjan

<i>Jerzy Ciemniewski</i>	<i>Zdzisław Czeszejko-Sochacki</i>
<i>Teresa Dębowska-Romanowska</i>	<i>Stefan J. Jaworski</i>
<i>Wiesław Johann</i>	<i>Krzysztof Kolański</i>
<i>Biruta Lewaszkiewicz-Petrykowska</i>	<i>Andrzej Mączyński</i>
<i>Ferdynand Rymarz</i>	<i>Jadwiga Skórzewska-Łosiak</i>
<i>Janusz Trzciniński</i>	<i>Marian Zdyb</i>

Na podstawie art. 190 ust. 1 w związku z art. 239 ust. 1 zd. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 stycznia 1999 r., sygn. akt K.1/98, w zakresie objętym pytaniem prawnym Sądu Rejonowego w Częstochowie, tj. w stosunku do przepisów art. 53 § 1 i art. 59 § 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (powołanej wyżej w wyroku) jest ostateczny.

Prezes Trybunału Konstytucyjnego: *M. Safjan*